

ODGOVORNA POLITIKA V SLOVENIJI

UVOD

Slovenija je naša domovina in v njej radi živimo. V začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja smo se Slovenci jasno odločili, da želimo imeti svobodno in neodvisno državo - ne glede na politične in gospodarske posledice, ki jih taka odločitev prinaša. Naša odločnost, solidarnost in pripravljenost na medsebojno sodelovanje so nas takrat povezale, da nam je uspelo ubraniti samostojnost svoje domovine in v nekaj letih postati del cenjene družine evropskih držav.

Mineva več kot dvajset let od teh prelomnih trenutkov in Slovenci smo spet pred zelo pomembnimi odločitvami za prihodnost svoje države. Znova so pred nami odločitve, ki poleg naše trenutne blaginje zadevajo tudi našo politično samostojnost, gospodarsko neodvisnost in kulturno samobitnost v bližnji prihodnosti. Obdobje gospodarskega razcveta, ki smo ga Slovenci skupaj z drugimi državami Evropske zveze doživljali ob prelomu tisočletja, nam je prineslo veliko gmotne blaginje, mnogim pa vlilo dodatnega poguma in drznosti za velikopotezne načrte v prihodnosti. Toda obdobje visoke gospodarske rasti in visokih borznih indeksov se je po slabem desetletju izteklo in pričakalo nas je obdobje finančne ter posledično tudi gospodarske in socialne krize. Optimistični načrti in obeti za prihodnost so nepričakovano obviseli v zraku, zmanjšanje gmotne blaginje pa je zamajalo temelje naše družbe.

Sedanji trenutek terja temeljit razmislek, ki ne sme izhajati samo iz obdobja samostojne države, pač pa tudi iz druge svetovne vojne, revolucije in totalitarnega časa po njej. Ta obdobja, hudega kršenja človekovih pravic so bistveno pripomogla h krizi vrednot in spremembi narodnega značaja. Posledica na mnogih področjih, kot velika ovira sega v današnji čas. Zato bo Nova Slovenija skrbela za zmanjševanje slabih vplivov, pri čemer ji bodo v pomoč resolucije in deklaracije različnih teles Evropske zveze.

1. GOSPODARSKO KRIZO JE POVZROČILA KRIZA VREDNOT

Slovenijo je do točke, ko se sprašujemo, katera pot nas lahko izpelje iz nastalega kaosa, pripeljalo pomanjkanje osebne in družbene odgovornosti, čezmernega povečevanja materializma, neodgovornega potrošništva in neomejene sle po dobičku. Nepripravljeni smo obstali pred težavami in svetovnimi izzivi. Z obnovo medsebojnega sodelovanja, ki ga Slovenci poznamo iz časov nastajanja svoje samostojne države, lahko težave rešimo sami, v nasprotnem primeru pa bomo prisiljeni prositi za tujo pomoč. Ta zunanja pomoč zagotovo ne bi bila zastonj, prav tako pa bi bila verjetno brez posluha za naše želje in pričakovanja.

Slovenija se je v zadnjih nekaj letih oddaljila od strateških ciljev, ki si jih je postavila na področju gospodarskega razvoja. Bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca po kupni moči se je v letih 2009 in 2010 zmanjšal za 6 odstotnih točk. Padanje BDP se ni ustavilo niti v letu 2011 in je bilo hitrejše od povprečja članic Evropske unije. Hkrati s padanjem BDP se je v Sloveniji močno povečevala tudi stopnja registrirane brezposelnosti.

Vse naštetu je botrovalo visokemu primanjkljaju v državnem proračunu. Ta je še leta 2008, ko je državno blagajno vodil finančni minister dr. Andrej Bajuk, dosegal 65 milijonov evrov presežka, naslednje leto, ko je državo prevzela levsredinska vlada, pa je državnemu proračunu primanjkovalo že eno milijardo in 729 milijonov evrov. Proračunski primanjkljaj se je znižal šele letos, ko ga je naši vladi uspelo zajezi - predvsem s sprejetjem Zakona o uravnoveženju javnih financ. Javni dolg Slovenije tako zdaj znaša približno 54 odstotkov BDP.

Ugotavljamo, da je gospodarska kriza v Sloveniji predvsem posledica številnih neuspešnih državnih finančnih spekulacij in poslovnih goljufij. Neustavljiva želja po lastništvu velikih podjetij je nekatere pohlepne posameznike pognala v lov za velikimi posojili, ki so bila slabo ali pa sploh niso bila zavarovana. Padanje indeksov na denarnih trgih je ta nezavarovana posojila razkrilo, dotlej trdno stoječa slovenska podjetja pa so izključno zaradi lastniških interesov nekaterih posameznikov začela drseti v velikanske dolgove in nato v propad. V Novi Sloveniji zahtevamo, da se ugotovi, kateri so tisti posamezniki, ki so za nastalo stanje odgovorni, njihovo ravnanje pa je treba zakonito sankcionirati.

Bančni sistem v Sloveniji je v času denarne krize zaradi številnih slabo zavarovanih posojil doživel globok padec zaupanja, to pa je botrovalo velikim izgubam bank in t. i. posojilnemu krču, ki ga bančni sistem do danes še ni odpravil.

Slovenija v času slabega gospodarskega položaja trpi tudi zaradi ostrih političnih nesoglasij glede načina reševanja te krize; pri tem opozicija in nekatere ozko usmerjene interesne skupine sprožajo blokade v procesu demokratičnega odločanja, to pa močno slabša bonitetne ocene slovenskega gospodarstva in nujno potrebne reforme odlaga v nedoločljiv čas. Da bi se izognili takim blokadam, smo v Novi Sloveniji predlagali spremembo referendumске zakonodaje. Pri tem želimo zaostri predvsem pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da se referendum lahko razpiše.

Naša vlada je prevzela vodenje države v februarju 2012 in se nemudoma lotila priprave ključnih strukturnih reform in sprememb zakonodaje. S temi spremembami želi v Sloveniji povečati gospodarsko rast in odstraniti številne administrativne ovire. Slednje ji je v določeni meri že uspelo, poglobitve strukturne reforme, kot so reforma trga dela, pokojninska reforma ter reforma delovne zakonodaje, pa so v fazi sprejemanja in bodo predvidoma sprejete do začetka leta 2013.

2. TEMELJNE VREDNOTE ZA NOVO POLITIKO

Finančna in gospodarska kriza nas je prisilila, da na začetku 21. stoletja spet dobro premislimo, v kakšni družbi živimo in v kakšni družbi si želimo živeti.

Priča smo razkroju vrednot, na katerih se je pred dobrimi dvajsetimi leti gradila naša država. V Novi Sloveniji menimo, da morajo pravičnost, poštenost, solidarnost in odgovornost v naši družbi znova dobiti večjo veljavo. Le s preizkušenimi vrednotami bomo lahko odgovorili na izzive negotove prihodnosti. Politika mora pri tem s svojo odgovornostjo in visokimi moralnimi načeli dajati zgled drugim.

Stranka Nova Slovenija izhaja iz bogate dediščine krščanskega socialnega gibanja, ki na Slovenskem sega v 19. stoletje. To je dediščina socialne pravičnosti v družbi, temelječi na medsebojni porazdelitvi bremen in tveganj, s posebnim poudarkom na osebni odgovornosti vsakega posameznega člana te družbe.

Nova Slovenija se zavzema za državo, ki bo temeljila na svobodi posameznika in vladavini prava. Prizadevamo si za pravičnost in enake možnosti za vse, hkrati pa želimo krepiti zavest o lastni odgovornosti vsakega posameznika za svoje življenje in za skupnost. Varovanje temeljnih osebnih ter političnih pravic in svoboščin, pa tudi zasebne lastnine, je za našo stranko ključnega pomena.

Odgovornost za lastno blaginjo moramo najprej prevzeti sami, nato mora to storiti družina, v kateri živimo, in skupnosti v okoljih, kjer živimo, šele kadar je posebej potrebno, mora to odgovornost prevzeti država. Zavzemamo se tudi za vzajemnost med rodovi in za odgovorno ravnanje do prihodnjih rodov.

V Novi Sloveniji poudarjamo, da nam družina kot skupnost moža in žene predstavlja temeljno življenjsko skupnost in tej je treba nameniti več podpore, da bo lahko ohranila svojo vlogo in poslanstvo. Družina je neprecenljiva institucija, saj se v njej s sobivanjem različnih generacij vzbudijo in gojijo ljubezen, dobrotelost, sočutje in solidarnost. Družina je prostor, v katerem starši in otroci prevzemajo medsebojno odgovornost.

Trendi sodobnega poklicnega življenja zahtevajo daljšo vključenost v delovni proces in ob tem večji obseg skrbi za varstvo in izobraževanje otrok v okviru institucij. Rešitve, ki jih bomo sprejeli ob kar najširšem konsenzu, naj zato upoštevajo sožitje med zasebnim in poklicnim življenjem sodobnih staršev. Delo staršev kot vzgojiteljev in prvih učiteljev otrok mora biti v okviru slovenske družinske politike prepoznano kot neprecenljivo in temu primerno finančno ovrednoteno.

V Novi Sloveniji se bomo zavzemali, da bo uresničevanje svobode razumljeno kot svobodno izražanje lastnega verskega prepričanja v zasebnem in javnem prostoru ter kot možnost tudi kolektivnega sodelovanja vernikov v družbenem življenju.

3. ODGOVORNA POLITIKA ZA SKUPNO PRIHODNOST

Ugotavljamo, da kriza v Sloveniji ni načela le gospodarstva in denarnih ustanov, temveč s svojimi posledicami spodkopava tudi podlago temeljnih medčloveških razmerij, človekovega razmerja do narave in do kulturnega izročila. Tako je ogrožena predvsem osnovna družbena solidarnost, posledično pa se v družbi hitro povečujeta nestrpnost in družbeno razslojevanje.

Uveljavljanje zasebnih premoženjskih koristi nekaterih vplivnih posameznikov in družbenih omrežij je našo državo pahnilo v položaj, ko ji pada mednarodni ugled, med lastnimi državljani pa je deležna čedalje manj zaupanja. K temu položaju je pripomogla tudi zloraba t. i. nacionalnega interesa, kjer se je pokazalo, da so zagovorniki tega interesa pravzaprav le nekateri vplivni

posamezniki z željo po lastnih premoženjskih koristih. Klientelizem in nepotizem v delu politične in gospodarske elite sta se v slovenski družbi preveč razbohotila in onemogočata normalno delovanje tržnega gospodarstva in pravne države.

Menimo, da pot k svobodni, socialni in pravni državi pelje le prek uveljavitve odgovornosti vsakega pripadnika naše družbe. Jasno je treba poudariti, da niso dolžnosti posameznika do te družbe nič manj pomembne kot njegove pravice.

V Sloveniji se krivda za razne težave in nesporazume prepogosto pripisuje domnevno slabim zakonom. Vendar bo še tako dobra zakonodaja težko preprečila zlorabe tistih, ki so v institucijah postavljeni na nadzorne funkcije. V Novi Sloveniji zato menimo, da nam lahko pomagata predvsem odgovorna politika ter večja uveljavitev družbene odgovornosti in domoljubja, ki naj ju v posamezniku že v rani mladosti (pri)vzgojita družina in šola.

Poleg politike mora svoj del odgovornosti za stanje v slovenski družbi prevzeti tudi sodstvo kot samostojna veja oblasti. Z zglednim delovanjem in pravičnimi sodbami bi morali sodniki pokazati na tiste vrednote, ki naj jim sledi vsak posameznik. Morebitno kršenje zakonov in neupoštevanje dogovorjenih pravil pa mora biti jasno in ustrezno sankcionirano. Ko se bo odgovorno ravnanje posameznikov v politiki, sodstvu in gospodarstvu znova uveljavilo kot nepogrešljiva etična norma, bo problemov, s katerimi se spopadamo danes, bistveno manj. Čeprav je verodostojnost politike načeta, trdimo, da se bo zaupanje vanjo in v ključne institucije države vrnilo le z odločnim in odgovornim ravnanjem za skupno dobro.

4. POTREBNI UKREPI ZA IZHOD IZ KRIZE

Slovenijo je kriza prizadela bolj kot druge srednjeevropske države, saj je razgrnila nekatere sistemske slabosti, ki so bile v času visoke gospodarske rasti in blaginje skrite. Tako se je na primer pokazalo, da slovensko gospodarstvo proizvaja preveč izdelkov z razmeroma nizko dodano vrednostjo. Konkurenčnost z drugimi članicami EU je slovensko gospodarstvo izgubljalo tudi zaradi premajhne usmerjenosti v tehnološko prestrukturiranje, slabega in neučinkovitega vodenja ter nekonkurenčnega poslovnega okolja.

Sistemske slabosti, na primer številne administrativne ovire, neprilagodljiv trg dela ter visoka stopnja obdavčitve dela, je država začela odpravljati prepozno, da bi lahko učinkovito zajezila posledice zmanjšane gospodarske rasti. Ta spoznanja nakazujejo tudi potrebno smer reševanja krize. Ta mora temeljiti na močnih strukturnih oz. sistemskih reformah in vnovičnem zagonu gospodarstva. Zato v Novi Sloveniji v spopadanju s krizo podpiramo naslednje tri korake: stabilizacijo javnih financ, sprejetje ključnih strukturnih reform in vnovični zagon gospodarstva z naložbami v infrastrukturo in razvoj.

1. Stabilizacija javnih financ

Prvi ukrep, ki se ga je lotila naša vlada v februarju 2012, je bila ustavitev poglobljanja nesorazmerja med prihodki in odhodki v državnem proračunu. Ustvariti proračun, ki bo

uravnotežen in finančno vzdržen, je še naprej ena izmed prioritet koalicije, ki se je zavezala, da Slovenijo popelje iz krize.

Poleg državnega proračuna je treba sprejeti tudi druge reformne ukrepe, ki bodo izboljšali stanje v državi. Izvesti je treba prenovu poslovnega okolja in premisliti, katere strateške prednosti Slovenija lahko izrabi. Predvidoma bi uspešno izvedene reforme močno pripomogle k izboljšanju bonitetne ocene Slovenije, to pa bi omogočilo lažji dostop do virov financiranja gospodarstva in sprostilo posojilni krč.

2. Sprejetje strukturnih reform

Slovenijo čaka vrsta prelomnih odločitev. Potrebna je prenova izobraževalnega sistema, da bo ustrezal potrebam gospodarstva, čedalje daljša življenjska doba pa narekuje pomembne spremembe v pokojninskem in zdravstvenem sistemu.

Odločiti se moramo, kako naj izpeljemo sanacijo bančnega sistema, ki je v pomembnem deležu še vedno v državnih rokah, prav tako je potrebna reforma delovnopravne zakonodaje. Pri sanaciji bančnega sistema v Novi Sloveniji nasprotujemo nadaljnjim dokapitalizacijam bank in podpiramo ustanovitev t. i. slabe banke, na katero se bodo prenesle slabe terjatve.

V okviru načrtovanih reform zaseda pomembno mesto tudi prenova in izboljšanje upravljanja z državnim premoženjem. To upravljanje je bilo doslej slabo načrtovano, nepregledno in premalo učinkovito. V Novi Sloveniji podpiramo rešitev, ki si prizadeva, da bi se vse državne naložbe upravljale na enem mestu, kar bi vodilo k večji učinkovitosti in preglednosti.

3. Naložbe v infrastrukturo in razvojne projekte

V tretjem koraku reševanja krize je treba z različnimi instrumenti zagotoviti primerno poslovno okolje in s tem spodbuditi gospodarsko rast. Poleg neposrednih denarnih virov je treba gospodarstvu pomagati tudi s pospešenim povezovanjem znanja na univerzah in v gospodarstvu ter z ustrezno odpravo administrativnih in finančnih bremen.

Glavne infrastrukturne naložbe bi morale biti usmerjene v izboljšanje prometne povezanosti Slovenije in v zagotavljanje ustrezne javne infrastrukture na področju zdravstva, šolstva itd. V tem okviru bi morala Slovenija posebno skrb nameniti tudi projektom za trajno energetska neodvisnost. Ta mora temeljiti predvsem na obnovljivih virih energije, saj nam energetski potencial v Sloveniji to omogoča.

Slovenija mora bolj izrabiti svoje naravne danosti – tako v turističnem kot tudi v širšem gospodarskem smislu. Še posebej mora v svoj prid obrniti bogato pokritost z gozdovi. Pri lesu in lesni biomasi je treba z ustreznim znanjem in razvojem doseči večjo dodano vrednost, ob tem pa ustvariti več novih delovnih mest tako v lesnopredelovalni industriji kot tudi v energetiki in gradbeništvu.

Slovenija mora v prihodnje izkoristiti tudi vse priložnosti v razvoju informacijske tehnologije. Vsakemu domu je treba omogočiti dostop do svetovnega spleta in izrabiti možnosti, ki nam jih ponuja informacijska tehnologija, ko gre za kombinirano delo oziroma delo na daljavo. S pospeševanjem razvoja na tem področju bi v javni upravi lahko dosegli večjo racionalizacijo, predvsem v smislu nižanja stroškov dela in večanja storilnosti. S tem bi lahko ustvarili družini prijaznejše delovno okolje, verjetno pa bi se pokazali tudi drugi pozitivni učinki takšnega načina dela.

Potruditi se moramo, da bo čim več razvojnih projektov mogoče financirati iz evropskih sredstev in s pomočjo tujih investorjev. Te bomo v Slovenijo lahko privabili le z urejenim poslovnim okoljem in delujočim sistemom pravne države.